

Pr. Radu Botis

Activitatea desfășurată de către preotul Vasile Lucaciu în America în scopul realizării Marii Unități Naționale

Personalitate politică complexă a epocii sale, Dr. Vasile Lucaciu, s-a situat în prim-planul marilor evenimente sociale, politice și naționale, valorificând la maximum condițiile existente pentru cauza poporului român. A știut mai bine decât nimeni altul să conceapă soluții realiste, specifice de la caz la caz, pe care le-a integrat în ansamblul strategiei și tacticii generale, în vederea realizării obiectivelor propuse.

Preotul și omul politic au făcut casă bună în cadrul aceleiași persoane întrucât, nu de multe ori a folosit biserica pentru a-și expune cu propriile argumente ideile mobilizatoare pentru pregătirea și înfăptuirea Marii Uniri.

Participant activ la realizarea și activarea Memorandumului (1892), alături de Ion Rațiu și George Pop de Băsești, la activarea spiritului politic a românilor transilvăneni în cadrul Conferinței de la Sibiu din anul 1905, Vasile Lucaciu va acționa ca nimeni altul pentru a sluji interesele neamului în perioada în care a fost pregătită Marea Unire.

Încă de la începutul primului război mondial a militat în direcția intrării României în război alături de Antanta. Participă în calitate de președinte al “Ligii pentru unitatea politică a tuturor românilor” la diferite manifestații și activități politice. Din vara anului 1916 acționează și de la tribuna parlamentului României, având rolul, conform lui Octavian Goga, “de factor determinant al ideii care trebuia să aprindă flacăra războiului de dezrobire, dar salvând în același timp pe seama umanității și demnitatea românismului din Ardeal”.

Odată cu intrarea României în război alături de Antanta, la 14 august 1916, Vasile Lucaciu depune mari eforturi pentru organizarea celor 25.000 de transilvăneni refugiați în România, într-o unitate de voluntari ai armatei române, ca și a prizonierilor de război ardeleni, din Rusia, Italia, Serbia și Franța, înrolați inițial în armatele austro-ungare. Aducerea în România a acestor prizonieri se impunea din considerente superioare naționale. Fiind în Regat și, eventual făcând parte din armata română, s-ar cultiva în ei spiritul de solidaritate și li s-ar trezi conștiința de unitate și mândrie națională, atât de necesare generațiilor care vor să lupte sub stindard național. Este raportul unui grup de români refugiați din Ardeal, în frunte cu Vasile Lucaciu, Dr. Ioan Nistor, Octavian Tăslăuanu sau Onisifor Ghibu.

Inițiativa cuprinderii românilor transilvăneni și bucovineni în rândurile armatei române și lupta efectivă cu arma în mână pentru eliberarea românilor subjugați, ca și extinderea acesteia asupra românilor din Rusia, au creat premisele pentru succesele din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz.

În noile condiții istorice, constatând că propaganda noastră în străinătate este foarte slabă, guvernul român a decis să trimită în mai multe state aliante sau neutre (Franța, Rusia, S.U.A, Italia, Anglia, Elveția) misiuni politice, cu scopul de a face cunoscute revendicările noastre în Occident. Una din primele acțiuni în această direcție a reprezentat-o trimiterea de către guvernul român în aprilie 1917 a unei Misiuni Patriotice Naționale neoficiale în S.U.A avându-l în frunte pe Vasile Lucaciu. Poate că alegerea acestuia nu a fost întâmplătoare și, în contextul în care, Lucaciu îi avea stabiliți acolo pe Constantin Lucaciu, fratele său, pe Epaminonda Lucaciu, fiul și pe cumnatul său, Gheorghe Barbul.

Vasile Lucaciu s-a bucurat de o largă audiență nu numai în rândul românilor din America ci și în ale unor largi cercuri politice americane, reușind să prezinte cu mare succes dezideratele naționale ale poporului român, legitimitatea făuririi statului național unitar, liber și independent. Astfel, la întrunirile populare ce au avut loc la Cleveland-Ohio, Yongstown, Trenton, Boston, Baltimore, Chicago, a ieșit în evidență talentul de mare orator al părintelui Lucaciu, care a fascinat

și entuziasmat întreaga sa asistență.

La 2 iulie 1917, delegația română a fost primită la Casa Alba, de către secretarul de stat Robert Lansing, unde Vasile Lucaciu, într-o alocuțiune plină de conținut a expus scopul patriotic al Misiunii condusă de către el, ca și situația critică a statului român în acele împrejurări. ”De la războiul prezent, România spera să realizeze unirea tuturor românilor, incluzând pe cei din Transilvania, Bucovina, Banat cu Țara Mamă, formând România Mare”. Salutând delegația română, în cuvântul său de răspuns, secretarul de stat a subliniat că “Statele Unite vor da tot sprijinul său eforturilor României de libertate și unitate națională și că guvernul său privește cu simpatie scopul Misiunii.

Această primă întâlnire cu oficialitățile americane ca și vizitele delegației române la o seamă de personalități politice între care și ministrul de război: Newton Baker, sau la Legațiile Franței și Italiei, au avut ecou favorabil în rândul opiniei publice americane.

Cu deosebită satisfacție a fost primită Misiunea de către toți românii aflați în S.U.A., de către organizațiile culturale și filantropice, de presa românească de peste Ocean. Articolele salutau cu multă bucurie pe solii României, care aveau în frunte pe Vasile Lucaciu căci ”vedem în el solul drag și mult așteptat al țării noastre, al căminului nostru din copilărie, pe solul iubit al năzuințelor noastre naționale”.

Una din principalele acțiuni inițiate de Vasile Lucaciu împreună cu ceilalți membri ai legației, în special cu Vasile Stoica, a fost stabilirea de legături cu coloniile românești din New York, Chicago, Detroit, Cleveland, Philadelphia, Indianapolis, Trenton, Cincinnati, Buffalo, și a.s. ” Am vizitat aproape toate centrele locuite de români pe teritoriul S.U.A, și peste tot a domnit un mare entuziasm”, spunea părintele Lucaciu. Datorită activității depuse împreună cu fiul său, Epaminonda, Vasile Stoica, Paul Negulescu, Ioan Podea, Gavril Barbul, la 5 iulie 1918, au fost puse bazele “Ligii naționale române” care a cuprins pe toți românii din organizațiile culturale și filantropice, indiferent de credințe politice și religioase. Semnificația Ligii americane a fost subliniată chiar în comunicatul oficial al Casei Albe din 18 mai 1918: “Românii din toate părțile S.U.A s-au întrunit de curând și au format o organizație națională activând în folosul României Mari. Totul e supus ideii eliberării nu numai pentru cei din Transilvania, dar și pentru cei care au fost siliți să facă o pace așa de nenorocoasă în România”.

În vederea accentuării obiectivelor naționale, Vasile Lucaciu și Misiunea Patriotică Națională au dat publicității 2 manifeste, unul la 3/16 august 1917, intitulat “Către românii din America” și altul la 2/15 septembrie 1917, “Apel către iubiții noștri compatrioți din glorioasa Republică a Statelor Unite”, documente de mare însemnătate națională pentru românii de peste Ocean, care puneau în evidență contribuția deosebită a marelui tribun al românilor. În primul manifest cheamă românii din S.U.A la unitate și solidaritate, iar în al doilea rând, arată consecințele dezastruoase ale războiului, chemând la o colaborare strânsă a românilor cu celalalte națiuni asuprite din cuprinsul imperiului dualist, pentru a instaura în lume “era dreptului, a libertății și a democrației”.

O contribuție valoroasă a adus Vasile Lucaciu în organizarea și desfășurarea unor mari mitinguri în principalele colonii românești, la care au luat parte numeroși români, dar și reprezentanți ai oficialităților și ai presei americane. În felul acesta întrunirile căpătau un caracter mult mai larg, fiind abordată o gamă largă de probleme al căror conținut era axat pe ideea luptei pentru libertate și unitate națională a poporului român, să afirme hotărârea de luptă comună a românilor cu reprezentanții celorlalte popoare subjugate de marile imperii: sârbii, slovacii, cehii, polonezii”. El aprecia cele 12 întruniri publice la care a participat că au fost adevărate “manifestațiuni naționale chiar așa cum poftesc interesele noastre naționale “

Un ecou deosebit în rândurile opiniei publice americane l-a avut marea adunare de la Yongstown din 2 septembrie 1917 care potrivit revistei “Transilvania”, a fost “electrizată de vorbirea părintelui Lucaciu”. Moțiunea adoptată cu această ocazie exprima hotărârea celor prezenți de a susține cu toate forțele cauza războiului, până la unirea tuturor românilor “într-o România Mare”. Evidențiind însemnătatea întrunirii de la Detroit din 16 septembrie 1917, și cuvântarea foarte pertinentă a părintelui Lucaciu, ziarul “Free Press” scria că “Vasile Lucaciu, trimișii guvernului român, au fost asaltați de aplauzele și urările a 2000 de români. Un succes deosebit a

avut și întrunirea de la Cleveland, din 23 septembrie 1917, la care au luat parte peste 3500 de oameni din oraș și din localitățile învecinate fiind primite de asemenea numeroase telegrame de adeziune din Trenton, Detroit, Philadelphia, Cincinnati, etc. Din rândul comunității românilor americani au luat cuvântul Teofil Roșca, Vasile Stoica, Constantin Harjeu, care au subliniat apropiata colaborare între românii americani și cei de acasă. Întrunirea prezidată de Vasile Lucaciu, care a rostit un amplu discurs, a avut un impact foarte mare în contextul luptei pentru atingerea dezideratului național subliniind că toată istoria noastră “dovedește că aici a trăit și trăiește în patria sa, pe pământul său propriu, o națiune conștientă de originea sa, de drepturile sale, de individualitatea sa națională – națiunea română”. Tocmai de aceea “noi pretindem numai aceea ce este al nostru, după toată dreptatea dumnezeiească și omenească, noi pretindem libertate și democrație, pretindem înființarea României Mari, cu Bucovina, Ardealul și Banatul”. Telegrama adresată cu această ocazie președintelui american Woodrow Wilson, purtând semnătura lui Vasile Lucaciu, Dionisie Moldovan și Mihai Barza, sublinia faptul că, pacea în Europa numai atunci se va instaura, când “popoarele subjugate din Austro-Ungaria vor fi libere, constituindu-se în state naționale. Era o nouă mărturie a devotamentului lui Vasile Lucaciu pentru cauza celor mulți și subjugați.

La începutul anului 1918, odată cu venirea lui Constantin Angelescu ca reprezentant al României la Washington, numărul manifestațiilor pro unioniste a crescut. Situația politică impunea urgentarea unor asemenea manifestări în condițiile în care propaganda austro-ungară creează în rândurile opiniei publice americane o imagine falsă asupra Imperiului Austro-Ungar, asupra vieții națiunilor asuprite, asupra României și a dreptului ei istoric la unitate națională. Faptul că România a fost silită să semneze armistițiul și apoi tratatul de la București cu Puterile Centrale din 24 aprilie/7 mai 1918, trebuia prezentat în adevărata sa lumină, exprima poziția clară a țării noastre în acele momente extrem de critice. De acum, toate manifestările naționale ale românilor, au căpătat un caracter vehement, de contestare și protest împotriva înrobitorului tratat impus României. Spre exemplu, întrunirea de la Chicago din 17 februarie 1918, s-a bucurat de un deosebit succes, luând cuvântul profesor universitar Gideon Wels, Miss Harriet Wittum, Dr. Bernard Flexner, din partea autorităților americane, Vasile Lucaciu și Vasile Stoica, din partea Misiunii Patriotice Naționale și Dr. Constantin Angelescu. În cuvântul său, președintele Consiliului, statului Illinois, Samuel Insull, a arătat că “Germania poate obliga România să semneze un tratat de pace, dar când războiul se va termina și când ziua judecării va veni, România va rupe acest tratat și în final va fi reconstruită”. Despre vizita delegației române scrie revista “Roumania”, condusă de Paul Negulescu, care aprecia că peste tot pe unde treceau reprezentanții poporului român” răsunau uralele nesfârșite ale celor prezenți”. “De altfel, Constantin Mezeu sublinia că între cei care s-au distins în această direcție merită să-i menționăm mai ales pe frații Gogu și Paul Negulescu, care au scos la Chicago o revista numită “Romania” în englezește și românește și au înfiripat o asociație a membrilor coloniilor române în America, care au adunat și au trimis în țară ajutoare importante și au luat inițiativa înjghebării unui corp de voluntari români”.

De o largă audiență în rândurile opiniei publice americane s-a bucurat și adunarea națională de la Indiana Harbour, din 18 februarie 1918, la care a luat parte un numeros public ca și L. Mc. Cormick, primarul orașului Walter S. Bresater și alți demnitari locali. În cuvântul său ca de obicei, înflăcărat, Vasile Lucaciu l-a salutat pe Dr. C. Angelescu, sosit în S.U.A., “venit ca frate la frate, să arate durerile și aspirațiile și toate nădejile care se ascund în inimile fiecărui român”, căci, spunea Lucaciu, “sărbătoarea de azi în fața marilor zile istorice și în fața marelui eveniment istoric care ne așteaptă, în interesul vieții noastre naționale și politice, va cântări mult în balanța datorintelor noastre”.

Deosebit de importantă a fost activitatea publicistică desfășurată cu ajutorul unor ziariști de bază, fiind difuzate numeroase broșuri, hârti și grafice asupra ariei geografice etnice și lingvistice a poporului român, a provinciilor sale aflate sub dominație austro-ungară: Banatul, Crișana, Maramureșul, Transilvania și Bucovina. Bun cunoscător al limbilor maghiară și germană, Vasile Lucaciu a demască caracterul propagandei deșănțate desfășurată de presă cu privire la interesele Puterilor Centrale care prin cele mai josnice mijloace, denigrează lupta justă a popoarelor din

monarhia dualistă, în scopul menținerii în continuare a imperiului dualist. Vasile Lucaciu a putut astfel corela și direcționa cu maximă eficiență propaganda românească, considerând ca absolut necesară întărirea legăturilor dintre reprezentanții românilor și ai celorlalte națiuni din imperiu, în vederea înlăturării asupririi, pentru dreptate și libertate națională.

O importanță deosebită pentru propaganda desfășurată în S.U.A a avut-o tipărirea broșurii “Misiunea Patriotică Națională Română în Statele Unite”, în mii de exemplare, în limba engleză. Lucrarea cuprindea principalele cuvântări rostite de Vasile Lucaciu cu ocazia diferitelor întruniri publice la care a participat în a doua jumătate a anului 1917, ca și moțiunile adoptate cu aceste prilejuri, precum și telegramele trimise factorilor guvernamentali români și americani, în care se exprima hotărârea românilor transilvăneni și bucovineni de unire cu România.

O acțiune oficială cu o largă audiență în rândurile opiniei publice mondiale s-a desfășurat la Youngstown-Ohio, cu ocazia Congresului Bisericii Ortodoxe la 28 februarie 1918, când, în fața unei audiențe de mii de români, s-a hotărât trecerea acesteia la mitropolia Bucureștilor ca semn de protest față de atitudinea mitropolitului Vasile Mangra,” până când Transilvania nu va fi unită cu România”. În zilele următoare, la 9 și 10 martie 1918, are loc în aceeași localitate un Congres românesc la a cărui pregătire, Vasile Lucaciu și-a adus o importantă contribuție, apreciind încă de la 22 februarie 1918 că “s-ar putea ca toate bisericile românești din S.U.A să se rupă de autoritățile superioare bisericești din Austro-Ungaria și unindu-se laolaltă, să formeze aici o biserică română neatârnată până la încheierea păcii”. Congresul a exprimat hotărârea răspicată a celor peste 150.000 de participanți de unire necondiționată cu România. Ziarele românești ca și unele publicații americane au comentat elogios marea adunare de la Youngstown, apreciind pe bună dreptate că “a fost fără îndoială cea mai măreață manifestațiune a românilor din Statele Unite, la care “Vasile Lucaciu și-a adus o contribuție remarcabilă”, că “hotărârea de unire este un act atât de măreț, strălucit și hotărâtor în istoria neamului nostru că va face un puternic ecou în întreaga lume”.

O delegație românească s-a prezentat a doua zi la președintele american Woodrow Wilson căruia i-a înmănat documentul adoptat la congres, exprimându-și în același timp voința celor 200.000 de români americani, de unire a Transilvaniei cu România. La Chicago, Indiana și alte localități, mii de români au demonstrat cu steaguri românești și americane, cerând unirea Transilvaniei cu România.

La data de 5 iulie 1918, a avut loc la Washington un congres al tuturor organizațiilor românești din America luând ființă cu această ocazie “Liga Națională Română”, sub președinția lui Epaminonda Lucaciu, fiul lui Vasile Lucaciu, având în componența sa peste 150.000 de membrii. Această organizație a românilor, împreună cu altele similare ale cehilor, sârbilor, polonezilor și italienilor au constituit “Uniunea Medio Europeană”, îndreptate împotriva opresorului comun, imperiul austro-ungar.

Încheindu-și activitatea peste Ocean, Vasile Lucaciu a plecat la Paris, căci în acest loc se va concentra de acum înainte activitatea politică mondială. Era evident atunci ca și astăzi pentru noi ca și în Franța, bătălia politică dusă de către români trebuie să îl aibă ca port-drapel pe neobositul Vasile Lucaciu. Aici au fost puse bazele, la 6 septembrie 1918, a “Consiliului Național Român”, în vederea coordonării luptei naționale a românilor, având în frunte pe Vasile Lucaciu și Dr. Ion Cantacuzino, mandat de mare onoare și răspundere patriotică. Noul organism politic menit a cuprinde și exprima interesele românilor din Franța, Italia, S.U.A și din alte locuri, a dat noi dimensiuni manifestărilor românești pe linia desăvârșirii statului național unitar.

În aceeași direcție națională a acționat în Italia și Elveția, luând parte și aici la multe manifestări politice.

După o activitate laborioasă care implica și contacte cu delegația română de la Conferința de Pace de la Paris, care a pus capăt primului război mondial, Vasile Lucaciu s-a reîntors în țară în toamna anului 1919, unde i s-a făcut o primire impresionantă. La Gherla, Dej, Satu Mare, Baia Mare, ca și la Șişești, peste tot, a fost întâmpinat cu multă căldură. La Satu Mare, la 13 octombrie 1919, cei prezenți i-au mulțumit lui Lucaciu pentru “munca neobosită și martirajul ce ați îndurat atunci când poporul român gemea sub jug străin”.

Deși istovit de drumuri, slăbit de boala de inimă ce se agrava din zi în zi, Vasile Lucaciu a

participat pe măsura puterilor sale, la viața politică a țării, mai întâi la câteva ședințe ale Consiliului Dirigent (al cărui membru a fost), apoi în cadrul campaniei electorale pentru alegerile parlamentare din 3 noiembrie 1919. Pe baza unui program electoral minimal, Vasile Lucaciu a fost ales deputat în primul parlament al României Mari, făcând parte din secțiunea I a Camerei Deputaților, alături de mari oameni politici și de cultură: Vintilă Brătianu, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Gheorghe Cristescu, Ion Agârbiceanu, Grigore Iunian, Aurel Lazăr, etc.

Consecvent opiniilor sale de unitate desăvârșită a națiunii, Lucaciu a înțeles că în noile condiții istorice date de reîntregirea țării, se impunea mai mult ca oricând o activitate convergentă a tuturor forțelor la nivelul întregii țări, pentru consolidarea edificiului statal, pentru consistente reforme economice și politice, pentru dezvoltarea culturii naționale și întărirea suveranității României în conceptul popoarelor lumii.

Note

1. Conferințele părintelui Vasile Lucaciu, p. 65; "Adevărul", an XXIX, nr. 10473, din 8 mai 1916.
2. "America" (Cleveland), an XII, nr. 56, din 15 iulie 1917
3. "America", nr. 52, din 1 iulie 1917. "În numele românilor conștienți de chemarea și datorințele lor față de neam și țară – scris ziarul - salutăm cu bucurie și cu însuflețire Misiunea română, salutăm pe (Leul de la Șișești), tribun al Ardealului". Vezi și "Libertatea", nr. 1, din 2 august 1917; "America", nr. 56 și 78, din 15 iulie 1917, 31 august 1917; "Transilvania", din 30 august 1917; "Tribuna", din 28 iulie 1917; "Românul", din 18, 24 și 30 august 1917.
4. Vasile Stoica, "În America pentru cauza românească", Tip. Universul, București 1926; vezi și articolul "Unirea elementului românesc din Statele Unite, înfăptuită", ("America", nr. 109 din 16 mai 1918).
5. "The Official Bulletin", din 18 mai 1918; vezi și "America", nr. 107 și 109, din 14 și 16 mai 1918.
6. "Libertatea", nr. 5 din 30 august 1917. Vezi și "Transilvania", nr. 2, din 29 august 1917.
7. "America", nr. 94, din 20 septembrie 1917; vezi și Vasile Lucaciu "The Roumanian Patriotic National Mission To The United States of America" 1917, p. 7-11, 20-24.
8. Vasile Lucaciu, "The Roumanian Patriotic National Mission To The United States of America. 1917, p. 1-39.
9. "Transilvania" (Youngstown), nr. 3, din 5 septembrie 1917.
10. "Free Press" (Detroit), din 18 septembrie 1917.
11. "America", nr. 98, din 25 septembrie 1917.
12. "Dimineața", an XII, nr. 4021, din 15 mai 1915.
13. "America", nr. 46, din 2 martie 1918.
14. Arh., M.A.E., Fond 71/1914-1915, dos. 302. Raport din 28 martie 1918; Bibl. Acad. R.S.R., Arhiva Angelescu I, mss. 17, p. 1-12., mss. 18, p. 1-10
15. Bibl. Acad. R.S.R, Arhiva Angelescu, I, mss. 17, f. 8.
16. "America", nr. 54, din 12 martie 1918.
17. "America", nr. 58, din 16 martie 1918.
18. "Roumania", an. I, nr. 8, martie 1918, p. 201-203; "America", nr. 54 din 12 martie 1918.
19. Bibl. Acad. R.S.R., Arhiva Angelescu, XIX, Varia 9, Actul din 10 octombrie 1918.

Prof. Mircea Botis, Lic. C-tin Noica, Sibiu

Pr. stavrofor Radu Botis, Par. Ort. Rom. Arduzel, MM